

Sygn. akt I Ca 30/15

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2015 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Iwona Podwójniak

Sędziowie SO Joanna Składowska

SR(del.) Magdalena Kościarz

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2015 r. w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku G. P.

z udziałem (...) SA z siedzibą w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wieluniu

z dnia 19 listopada 2014 r. sygn. akt I Ns 944/13

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. zasądzić od wnioskodawcy G. P. na rzecz uczestnika postępowania (...) SA z siedzibą w L. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania przed Sądem drugiej instancji.

Sygn. akt I Ca 30/15

UZASADNIENIE

We wniosku skierowanym do Sądu Rejonowego w Wieluniu, G. P. domagała się ustanowienia na stanowiącej jej własność nieruchomości położonej w P., gmina K., oznaczonej numerem działki (...), objętej księgą wieczystą numer (...), służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. i na rzecz nieruchomości władnącej, której treścią jest znoszenie prawa wstępu, posadowienia i utrzymywania linii energetycznej niskiego napięcia o długości 208 metrów, trzech słupów energetycznych pojedynczych i jednego słupa podwójnego, znoszenie używania i korzystania z pasa gruntu o szerokości 8 metrów na długości 208 metrów stanowiących strefy ochronne - strefy technologicznego korzystania na nieruchomości obciążonej na powierzchni i nad powierzchnią oraz prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych w postaci linii energetycznych i słupów energetycznych

oraz zasądzenie od uczestnika kwoty 3 000,00 złotych z tytułu odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu oraz kosztów postępowania.

(...) Spółka Akcyjna, podnosząc zarzut nabycia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu w drodze zasiedzenia, wniosku nie uznała, domagając się jego oddalenia i zasądzenia kosztów postępowania.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 19 listopada 2014r. Sąd Rejonowy oddalił wniosek, zasądając od G. P. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej w L. Oddział (...) w Ł. kwotę 274,00 złote z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Rozstrzygnięcie zapadło przy następujących ustaleniach i wnioskach:

G. P. jest właścicielką nieruchomości położonej w P., gmina K., oznaczonej numerem działki (...), objętej księgą wieczystą numer (...).

Na działce wnioskodawczyni znajduje się zbudowana w 1960r. linia niskiego napięcia o długości około 208 m i 5 słupów. Modernizacji linii dokonano w latach 1972 - 1974, w oparciu o projekt modernizacji linii we wsi P. I i II wraz z mapą z 1972r., na podstawie decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Ł. z dnia 17 stycznia 1972r., zatwierdzającej plan realizacyjny zagospodarowania terenu inwestycji linii średniego i N/N napięcia oraz stacji transformatorowej we wsi P. I i II oraz K. I i II. Odbioru linii po modernizacji i przekazania do eksploatacji dokonano na podstawie protokołu z dnia 10 sierpnia 1973r. Zmodernizowaną linię niskiego napięcia we wsi P. I przejęto na majątek Zakładu (...) - Województwo Rejon S. w dniu 3 stycznia 1974r.

Zarządzeniem Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 12 sierpnia 1975r. zmieniona została nazwa Zakładu (...) na Zakład (...), który należał do Zakładów (...) i obejmował swoim działaniem obszar województwa (...), (...) i (...). Przekazanie obiektów majątkowych i innych składników z tym związanych następowało na podstawie zarządzenia, nieodpłatnie w drodze protokołu zdawczo - odbiorczego.

Z dniem 1 stycznia 1989r., zarządzeniem Ministra Przemysłu utworzone zostało przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w Ł., powstałe w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Centralny O. Energetyczny w W. na bazie Zakładu (...) w Ł.. Przedsiębiorstwu przydzielone zostały składniki mienia powstałego z podziału przedsiębiorstwa pod nazwą Centralny O. Energetyczny w W..

Z dniem 12 lipca 1993r. dokonano podziału przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w Ł. i przekształcenia przedsiębiorstwa w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł.. W 2008r. nazwa spółki uległa zmianie na (...) Spółka Akcyjna. W 2010r. nastąpiło przejęcie spółki przez (...) Spółkę Akcyjną w Ł., której oddziałem jest Oddział - Ł. Teren.

Decyzją z dnia 19 września 2008r., Wojewoda (...) stwierdził, iż przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł., z mocy samego prawa, z dniem 5 grudnia 1990r. nabyło prawo użytkowania wieczystego gruntu Skarbu Państwa położonego w W. obręb 4 przy ulicy (...), oznaczonego numerem działki (...) oraz nabyło nieodpłatnie prawo własności budynków, budowli i urządzeń znajdujących się na tym gruncie.

Pracownicy (...) nie mieli problemu z wejściem na grunt wnioskodawczyni w celu dokonania przeglądu linii opisanej we wniosku. Nie zdarzyło się, aby zachodziła konieczność uzyskania decyzji w tym zakresie.

W ocenie Sądu Rejonowego, posiadanie nieruchomości przez Skarb Państwa reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe w celu budowy i konserwacji linii energetycznej nie stanowiło władczych uprawnień państwa, lecz następowało w celu wykonywania zadań gospodarczych państwa, wobec czego Skarb Państwa może być uznany za posiadacza tych urządzeń oraz nieruchomości, na których się znajdują w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu. Na podstawie art. 292 kc w zw. z art. 172 kc, licząc początek biegu terminu zasiedzenia od dnia 3 stycznia 1974r. i uwzględniając złą wiarę poprzednika prawnego uczestniczki - przedsiębiorstwa państwowego zakładu energetycznego, wykonującego w imieniu Skarbu Państwa posiadanie nieruchomości wnioskodawczyni w zakresie odpowiadającym treści służebności, do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu

doszło po upływie okresu 30 lat, czyli z dniem 3 stycznia 2004r. Uczestniczka, poprzez złożone dokumenty wykazała, iż jest następcą prawnym Zakładu (...) w Ł., powstałego z podziału przedsiębiorstwa państwowego Zakładów (...), czyli podmiotem, na który przeszły składniki majątkowe przedsiębiorstwa oraz jego prawa i obowiązki, w tym nabyta w drodze zasiedzenia służebność gruntowa odpowiadająca treści służebności przesyłu.

O kosztach na rzecz uczestniczki, obejmujących koszty zastępstwa prawnego Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 2 kpc w zw. z § 8 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348), określającym stawkę minimalną w sprawie dotyczącej służebności na kwotę 240 złotych.

Apelację od orzeczenia Sądu Rejonowego wniósł pełnomocnik wnioskodawczyni, zaskarżając postanowienie w całości i podnosząc następujące zarzuty:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 kpc, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia w szczególności poprzez:

- sprzeczności poczynionych ustaleń faktycznych w postanowieniu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego w szczególności poprzez ustalenie, że w niniejszej sprawie doszło do nieprzerwanego ciągu przeniesień posiadania służebności i linii energetycznych objętych wnioskiem o ustanowienie służebności przesyłu oraz podczas gdy z treści zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika czy i kiedy przeniesiono posiadanie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu lub czy i kiedy przeniesiono posiadanie służebności przesyłu lub czy i kiedy przeniesiono posiadanie linii energetycznych objętych wnioskiem ze Skarbu Państwa na Zakład (...) w Ł., z Zakładu (...) w Ł. na Zakład (...) S. A. w Ł., z Zakład (...) -- (...) S. A. w Ł. na (...) S. A. w Ł., z (...) S. A. w Ł. na (...) S. A. w Ł., bowiem nie ma w aktach sprawy dokumentów w postaci protokołów, decyzji, ani umów dotyczących przeniesienia posiadania linii energetycznych potwierdzających przeniesienie posiadania linii energetycznych oraz potwierdzających przeniesienie posiadania służebności ze Skarbu Państwa na Zakład (...) w Ł., z Zakładu (...) w Ł. na Zakład (...) S. A. w Ł., z Zakład (...) S. A. (...) S. A. w Ł. na (...) S. A. w Ł., zwłaszcza, że dokumenty sprzed daty 01.02.1989 r. nie mogły przenieść posiadania służebności gruntowej i nie mogły przenieść posiadania linii energetycznych ze Skarbu Państwa na Zakład (...) w B. z uwagi na brzmienie art. 128 kc;

2. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 386 § 4 kpc, art. 217 § 1 kpc, art. 217 § kpc, art. 217 § 3 kpc, art. 227 kpc poprzez oddalenie wniosków o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych sądowych, które to uchybienie miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia i wynik sprawy poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie tych przepisów poprzez nierozpoznanie istoty sprawy poprzez nieprzeprowadzenie w całości postępowania dowodowego, w szczególności poprzez oddalenie wniosków dowodowych o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych sądowych z dziedzin szacowania nieruchomości, z dziedziny budowy i eksploatacji urządzeń energetycznych;

3. naruszenie art. 2 Konstytucji w związku z art. 21 ust. 1 i art. 21 ust. 2 Konstytucji poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, zgodnie z którym Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej, co wyraża m.in. zasadą pewności prawa oraz zasadą niedziałania prawa wstecz oraz zasadą zaufania obywateli do działań Państwa w zakresie stanowienia i stosowania prawa - które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia w związku z tym, że Sąd pierwszej instancji stwierdził w drodze wykładni, że art. 292 kc w związku z art. 285 kc pozwala na zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia niniejszej sprawy;

4. obrazę i naruszenie art. 64 ust 2. i ust. 3 Konstytucji w zw. z art. 31 ust. 1 i ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, zgodnie z którymi własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności, przy uwzględnieniu zasady równej dla wszystkich ochrony własności i innych praw majątkowych, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia w związku z tym, że Sąd pierwszej instancji stwierdził w drodze wykładni, że art. 292 kc w związku z art. 285 kc pozwala na

zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebność przesyłu, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia niniejszej sprawy;

5. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 285 § 1 i § 2 kc w zw. z art. 145 kc poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 285 § 1 i § 2 kc w zw. z art. 145 kc poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przesłanka nabycia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu przez zasiedzenie jest spełniona także wówczas, gdy służebność gruntowa ułatwia funkcjonowanie przedsiębiorstwa przesyłowego, podczas gdy przesłanką nabycia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu przez zasiedzenie jest zwiększanie użyteczności nieruchomości władnącej, co wymaga oznaczenia nieruchomości władnącej, zgodnie z art. 285 § 1 i 2 kc w zw. z art. 145 kc;

6. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 292 kc, art. 305⁴ kc, art. 348 kc, art. 352 § 2 kc, art. 176 § 1 kc poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności poprzez bezpodstawne przyjęcie, że doszło do nieprzerwanego ciągu przeniesień posiadania służebności przesyłu oraz służebności gruntowej na prawach służebności przesyłu, że doszło do nieprzerwanego ciągu przeniesień posiadania linii energetycznych objętych wnioskiem, pomimo braku w aktach sprawy decyzji przekazujących posiadanie linii energetycznej i służebności pomiędzy poszczególnymi poprzednikami prawnymi uczestnika postępowania, pomimo braku w aktach sprawy umów przekazujących posiadanie służebności i linii energetycznej, pomimo braku w aktach sprawy protokołów zdawczo - odbiorczych, poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w szczególności poprzez bezpodstawne przyjęcie, że może nastąpić przeniesienie posiadania linii energetycznej oraz że może nastąpić przeniesienie posiadania służebności przesyłu i służebności gruntowej na podstawie samego tylko przepisu bez sporządzenia decyzji przekazujących posiadanie linii energetycznej i służebności, bez sporządzenia umów przekazujących posiadanie służebności i linii energetycznej, bez sporządzenia protokołów zdawczo - odbiorczych;

7. naruszenie przepisów postępowania - art. 609 § 1 kpc i art. 510 § 1 kpc, które miały wpływ na treść rozstrzygnięcia poprzez bezpodstawne przyjęcie, że uczestnik postępowania (...) S. A. w L. miał interes prawny w podniesieniu zarzutu nabycia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu przez Skarb Państwa i że uczestnik postępowania (...) S. A. w L. miał interes prawny w podniesieniu zarzutu nabycia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu przez poprzedników prawnych uczestnika postępowania.

W oparciu o wskazane zarzuty skarżący wniósł o:

1) zmianę w całości punktu 1 zaskarżonego postanowienia poprzez ustanowienie odpłatnej służebności przesyłu obciążającej nieruchomość wnioskodawczynie, zgodnie z żądaniem punktu 1 wniosku o ustanowienie oraz poprzez zasądzenie od uczestnika postępowania (...) S. A. z siedzibą w L. na rzecz wnioskodawczynie kwoty 3 000 złotych należności głównej tytułem odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, z ustawowymi odsetkami od dnia wydania postanowienia do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu według norm przepisanych, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych za instancje;

2) zmianę w całości punktu 2 zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie od uczestnika postępowania (...) S. A. z siedzibą w L. na rzecz wnioskodawczynie kosztów postępowania - kosztów procesu według norm przepisanych,

ewentualnie o:

3) uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania;

a ponadto o:

4) zasądzenie od uczestnika postępowania (...) S. A. z siedzibą w L. na rzecz wnioskodawczynie kosztów procesu za instancję odwoławczą według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Co prawda, zgodnie z regułą *lex retro non agit*, unormowania dotyczące służebności przesyłu znajdują zastosowanie wyłącznie od dnia 3 sierpnia 2008r., jednakże nie oznacza to, że stany faktyczne stanowiące przesłankę zasiedzenia takiej służebności, istniejące przed w/w datą są całkowicie indyferentne prawnie. Zagwarantowanie w art. 21 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ochrony prawa własności nie oznacza bynajmniej, że jest ono nienaruszalne i nieograniczone. Jednym z przykładów ustawowych ograniczeń tego prawa są właśnie ograniczone prawa rzeczowe. Treść służebności gruntowej może być różna z uwagi na dość ogólną regulację art. 285 § 1 kc. W judykaturze dostrzeżono potrzebę dynamicznej wykładni niezmiennych przepisów Kodeksu cywilnego, regulujących służebności gruntowe w nowych realiach gospodarczych. Natomiast wykładnia przepisów art. 285 i 292 kc zaproponowana przez skarżącego nie odpowiada współczesnym potrzebom życia społeczno - gospodarczego, w tym związanym z zakładaniem i utrzymaniem instalacji wodnych, kanalizacyjnych, gazowych, telekomunikacyjnych i energetycznych przez przedsiębiorstwa dostarczające media. Wskazać należy, iż w ramach podejmowanych prób uwzględnienia tych okoliczności przy wykładni art. 285 § 2 kc ukształtowała się ostatecznie jednolita linia orzecznictwa Sądu Najwyższego, przyjmująca dopuszczalność nabycia w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, przy zastrzeżeniu, że nabycie to następuje nie na rzecz właściciela nieruchomości władnącej, ale na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego (w znaczeniu podmiotowym). Ten nurt orzecznictwa zapoczątkowany został postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2006r., II CSK 112/06, M.Prawn. 2006, nr 19. Podzielił go Sąd Najwyższy również w uchwale z dnia 7 października 2008r., III CZP 89/08, Biul. SN 2008, Nr 10, poz. 7, postanowieniu z dnia 5 czerwca 2009r., I CSK 392/08, niepubl., postanowieniu z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 606/09, niepubl., postanowieniu z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11, niepubl., postanowieniu z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12, niepubl. oraz w postanowieniu z dnia 6 lutego 2013 r., V CSK 129/12, w którym stwierdzono, że wykonywanie służebności odpowiadającej służebności przesyłu, służy zaspokajaniu zmiennych potrzeb gospodarczych, nieprzewidzianych w takiej skali w chwili uchwalania kodeksu cywilnego. Z powyższych względów, przy odwołaniu do wykładni celowościowej art. 285 kc i art. 292 kc uznać trzeba, że wystarczające jest ogólne odwołanie do statusu przedsiębiorstwa przesyłowego, jako podmiotu praw rzeczowych, zbędne jest identyfikowanie oraz wprowadzanie do treści postanowienia zapisu dotyczącego nieruchomości władnącej, której jest właścicielem. Sąd Okręgowy w pełni podziela prezentowane powyżej koncepcje.

Zgodnie również z utrwalonym stanowiskiem judykatury, będące poprzednikiem prawnym uczestnika przedsiębiorstwo państwowe, czy też następnie spółka Skarbu Państwa, mogły do okresu posiadania, wykonywanego po dniu 1 lutego 1989r., zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r., I CSK 11/05, nie publ.). Wbrew wywodom skarżącego, uczestnik postępowania udowodnił, iż do takiego przeniesienia doszło. Uregulowanym w art. 348 kc podstawowym sposobem przeniesienia posiadania, zarówno samoistnego, jak i zależnego, jest wydanie rzeczy (*traditio corporalis*). W przypadku posiadania służebności chodzi oczywiście o „trwale i widoczne urządzenie”, z którego korzystanie prowadzi do zasiedzenia (w sprawie niniejszej przebiegająca przez nieruchomości wnioskodawczyni linia energetyczna i jej eksploatacja). Nie jest zatem potrzebna żadna umowa pisemna lub decyzja, na których brak powołuje się skarżący. Do odpowiedzi na wniosek załączono natomiast dokument w postaci Zarządzenia Ministra Przesyłu nr 14/ (...)/89 z dnia 16 stycznia 1989r. (k.93-95), mocą którego utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), któremu to przydzielono składniki mienia (w tym własność urządzeń i posiadanie służebności gruntowych) należące dotychczas do Centralnego O. Energetycznego - Zakładu (...). Niedołączenie stosownego protokołu zdawczo - odbiorczego do akt sprawy nie wykluczało możliwości udowodnienia okoliczności przekazania posiadania urządzeń energetycznych przebiegających przez działkę wnioskodawczyni za pomocą innych środków dowodowych, w tym przy zastosowaniu domniemań faktycznych. Dowodami tymi w sprawie przedmiotowej były: wykaz składników majątkowych przekazywanych do (...) SA - (...) - Teren z 1993r. oraz zeznania świadków K. M. i P. R..

Zatem wbrew wywodom skarżącego, uczestnik postępowania wykazał omawiane przejście posiadania ze Skarbu Państwa na poprzednika prawnego uczestnika w sposób przewidziany w art. 348-351 kc.

Z treści art. 55¹ kc, w którym zawarta jest definicja przedsiębiorstwa wynika wprost, że obejmuje ono oprócz nazwy, między innymi własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości. Po przekształceniach podmiotowych, służebność, jako składnik przedsiębiorstwa, stała się zatem własnością uczestnika postępowania.

Nietrafnie podniósł skarżący, iż w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia art. 305¹ kc, a co za tym idzie przepisów postępowania, tj. art. 386 § 4 kpc, art. 217 § 1 kpc, art. 217 § 3 kpc, art. 227 kpc poprzez oddalenie wniosków o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych sądowych. Jest bowiem oczywistym, że w przypadku skutecznego podniesienia zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu służebność taka, jako już istniejąca, nie może być ustanawiana. Taka sytuacja występuje w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, ponieważ uczestnik postępowania wykazał, iż posiada prawo do korzystania z nieruchomości wnioskodawczynie w zakresie odpowiadającym treści tej służebności. Należy także podkreślić, że nabycie służebności w drodze zasiedzenia następuje z mocy prawa, po upływie określonego terminu. Mamy zatem do czynienia z określonym faktem, którego zaistnienia sąd nie może nie uwzględnić, a złożenie oświadczenia, czy zarzutu w tym zakresie przez uprawnionego nie ma żadnego znaczenia.

Z tych wszystkich względów apelacja pełnomocnika wnioskodawczynie, z mocy art. 385 kpc w związku z art. 13 § 2 kpc, jako bezzasadna podlegała oddaleniu.